

**Кривава Кафа. Війна за
османський трон: історичний
роман. Кн. 2**

КУПИТИ

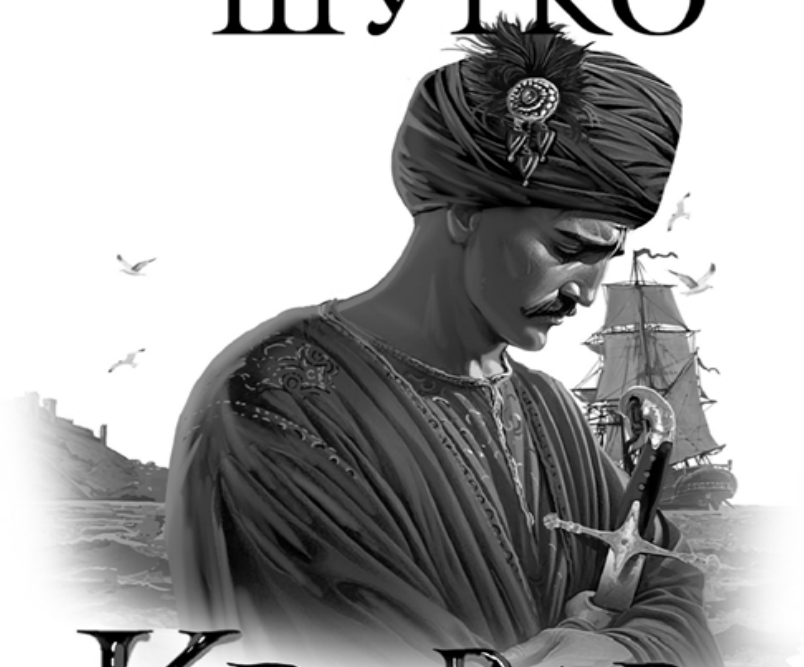
Про книгу

У цій книзі роману йдеться про боротьбу за трон батька Сулеймана (майбутнього султана Сулеймана Пишного) - шехзаде Селіма, який воював зі старшими братами. І тут величезну роль також зіграв Крим. Адже тамтешній хан Менглі Гірей, як і у випадку із шехзаде Мехмедом, зробив його брата Селіма своїм зятем. Як це вплинуло на хід подій? І чи підтримала таке рішення Хафса - мати Сулеймана? Відповіді на ці запитання - на сторінках книги.

ОЛЕКСАНДРА
ШУТКО
КРИВАВА
КАФФА

ВІЙНА ЗА
ОСМАНСЬКИЙ ТРОН

ОЛЕКСАНДРА
ШУТКО

КРИВАВА КАФА

ВІЙНА ЗА
ОСМАНСЬКИЙ ТРОН

 Богдан

Шутко О. Є.

Кривава Кафа. Війна за османський трон : історичний роман : Кн. 2 / О. Є. Шутко. —
Тернопіль : Видавництво Богдан, 2024. — 240 с.

ISBN 978-966-10-2120-3

© Шутко О.Є., 2024

© Видавництво Богдан, виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2024

У цій книзі роману йдеться про боротьбу за трон батька Сулеймана (майбутнього султана Сулеймана Пишного) – шехзаде Селіма, який воював зі старшими братами. І тут величезну роль також зіграв Крим. Адже тамтешній хан Менглі Гірей, як і у випадку із шехзаде Мехмедом, зробив його брата Селіма своїм зятем. Як це вплинуло на хід подій? І чи підтримала таке рішення Хафса – мати Сулеймана? Відповіді на ці запитання – на сторінках книги.

Охороняється законом про авторське право.

Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.

Видавництво Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, Україна, 46002.

Видавництво Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, Україна, 46008.

У випадку побажань та претензій звертатися:

т/ф (0352) 520 607 office@bohdan-books.com

Інтернет-магазин «Видавництво Богдан»:

www.bohdan-books.com mail@bohdan-books.com

т. (0352) 519 797, (067) 350 1870, (066) 727 1762

Гуртові продажі: т/ф (0352) 430 046, (050) 338 4520

м. Київ, просп. Л. Каденюка, 27: т/ф (044) 296 8956, nk-bogdan@ukr.net

Мережа книгарень «Дім книги»: dk-books.com т. (067) 350 1467; (099) 434 9947

РОЗДІЛ І. СТАМБУЛЬСЬКИЙ АПОКАЛІПСИС

1.

Осіннього погодного ранку шістдесятидворічний Баязид II неспішно вийшов до палацового саду, в якому лунали солодкі трелі пташок.

«Заливаються співом так, наче востаннє», – дивувався, прогулюючись між стрункими платанами.

Раптом почув якийсь дивний гул, що виходив із низин затоки Золотий Ріг, і забубонів насторожено:

— Що за чортівня? Не на добро це...

Охоронці заподадливо обступили збентеженого султана, намагаючись захистити його від невидимого ворога. Несподівано відчували, що під ногами затремтіла земля. Усе навкруги зарухалося, задвигтіло, струшуючи з дерев листя та гнізда пташок.

— Це землетрус! – налякано вигукнув Баязид II, закриваючи голову руками.

— Гайда на галявину! – скомандував старший охоронець.

Його підлеглі підхопили під руки старого султана і практично перенесли його на відкриту місцевість.

— Тут безпечніше, – оцінив ситуацію старший охоронець.

Тієї миті землю сильно струснуло. Баязид II ледь устояв на ногах. Учепившись старечими руками за охоронців, почув із боку палацу страшенний гуркіт. На його очах руйнувалося склепіння, завалюючи спочивальню, з якої він щойно вийшов.

— О ні! – зойкнув із переляку султан.

Пам'ятаючи жахи землетрусу, котрий пережив двадцять років тому, почав молитися. Його приклад наслідували охоронці.

Увесь цей час тремтіла земля. Люди у паніці вибігали з понівеченого палацу до саду, куди також долітало каміння зі зруйнованих дахів та мурів. Вони гуртувалися навколо наляканого султана, який стояв посеред невеличкої поляни, де зазвичай встановлювали для нього намет, і гучно читали молитви.

За кілька хвилин, що видалися вічністю, усе стихло. Роззираючись, Баязид II зрозумів: земля під ногами припинила здригатися.

— Найгірше позаду, – видихнув і вже думав, що робити далі, як почув той самий підозрілий гул.

На додаток раптово зірвався шквальний вітер, який ледь не зніс із голови тюрбан.

— Тікаймо! – закричав старший охоронець.

Розштовхуючи натовп служників, ошалілих від побаченого, він вивів султана до невеличкого дерев'яного павільйону в глибині саду.

— Тут нам треба перечекати буревій, – заявив.

Утомлений Баязид II не сперечався. Він слухняно увійшов до павільйону і присів на диван коло вікна, звідки було видно район Галата – на протилежному березі Золотого Рогу. За мить заляк од побаченого. Адже над затокою утворилися величезні хвилі, котрі підганяв потужний вітер. Вони поглинули береговий фортечний мур, заливаючи водою хати містян та невеличкі мечеті.

Буревій посилювався, шарпаючи дерев'яний дах та віконниці.

— Як же це страшно... – бубонів, трясучись, Баязид II.

Він почав благати Аллаха зглянутися над його рабами й зупинити це жахливе стихійне лихо.

Лише надвечір потужний вітер, що зносив усе на своєму шляху, почав поволі вщухати. Але це не принесло очікуваного полегшення, адже небо вкрилося густими чорними хмарами, з котрих пішов рясний дощ.

— За що нам такі випробування? – кричали у саду нещасні люди, які безпорадно метушилися серед руїн палацу.

— За гріхи, гординю й помилки, – промимрив виснажений переживаннями Баязид II й упав, знепритомнівши.

Здавалось, у нього не лишилося більше сил до життя. Тож охоронці побігли шукати серед ошалілого натовпу палацового лікаря, щоби він привів султана до тями.

2.

Великий візир – п'ятдесятирічний Хадим Алі їхав верхи Стамбулом, який лише оговтувався після потужного землетрусу. Пробираючись

крізь понівечені вулички, зупинявся коло мечетей, що зазнали руйнувань. Значна кількість їхніх мінаретів не встояла й упала, поховавши під собою сусідні будівлі. Уцілілі люди самотужки розбирали завали, з-під яких сподівалися визволити своїх рідних.

Звідусіль лунали зойки чоловіків і плач жінок та дітей. Алі Хадиму на мить здалося, що він став свідком місцевого апокаліпсису, який охопив місто. Насилу діставшись до найвеличнішої мечеті Мехмеда II Фатіха, він не стримав сліз. Адже її велика баня не встояла на підпорах і провалилася до молитовної зали. А на потужних мармурових колонах, що підтримували храм, утворилися величезні тріщини.

— На це неможливо спокійно дивитися... — засмучено забубонів великий візир.

Постоявши коло понівеченого храму, де не було ні душі, вирішив повернутися до султанського палацу. Дорогою довелось оминати завалені камінням вулиці та численні поховальні процесії. Тоді ж Хадим Алі помітив, що цілими й неушкодженими після землетрусу залишилися тільки дерев'яні споруди — сараї, хани¹ й халупи бідняків.

«Це цікаво...» — подумки зазначив він.

Минаючи мечеть Баязида II, яку недавно завершили будувати, великий візир сподівався, що застане її неушкодженою. Утім, побачене його шокувало. Один із двох мінаретів храму не витримав коливання ґрунту й обвалився на будівлі містян. Така ж доля спіткала і велику баню з арками та колонадою.

— Це якесь прокляття, — у розпачі простогнав Хадим Алі й, помолившись, поїхав далі.

На під'їзді до султанського палацу він зазирнув до мечеті Ая² Софії, яка ззовні здавалася вцілілою.

«Уміли ж будувати колись невірні візантійці», — подумав, зупинившись посеред храму, мармурову підлогу котрого вкрив шар тиньку, що посипався зі склепіння під час землетрусу.

Коли підвів очі, то отетерів од побаченого. Адже на нього із докором дивилися великі очі християнських святих — Ісуса Христа, матері його Марії і апостолів, образи яких понад пів століття тому османи старанно замазали тиньком.

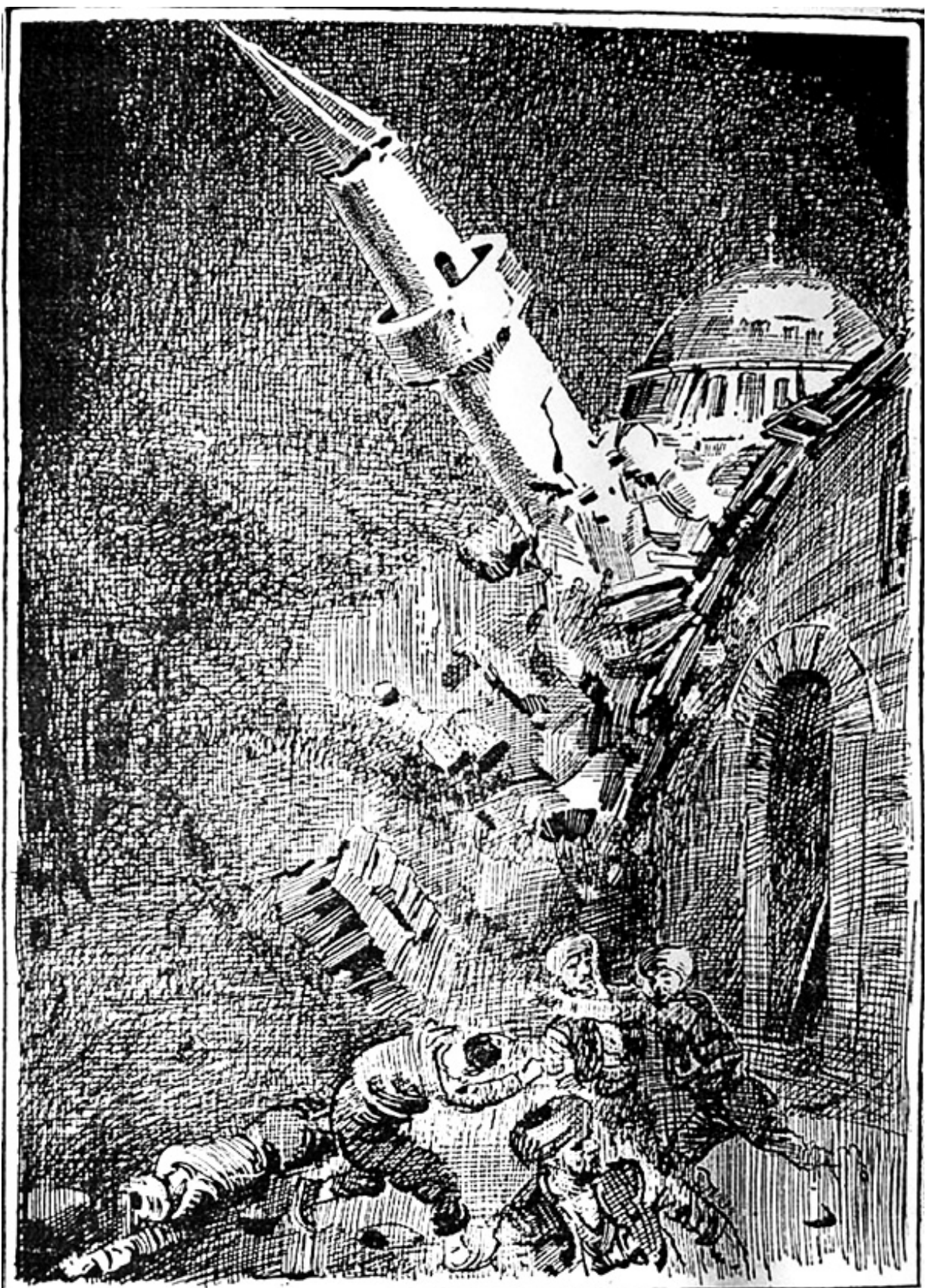
— О, мій Аллаху, — налякано зойкнув Хадим Алі.

Як раптом почув потужний гуркіт за стінами мечеті.

— Що це? – здригнувся від жаху.

Вибігши на вулицю, побачив руїни мінарету, який звели коло Ая Софії відразу ж після завоювання Константинополя.

— І він упав, не витримавши удару стихії. Біда нам... – заскиглив у розпачі Хадим Алі та, не сідлаючи коня, пошкутильгав до султанського палацу.

3.

Хафса прокинулася вранці в кафинському палаці й визирнула із вікна. На подвір'ї побачила могилки дітей покійного шехзаде Мехмеда, поряд з якими спочивала їхня мати Фюлане, й помолилася за упокій душі померлих. Так робила щодня, бо вважала, що ці поховання є найкращим нагадуванням про пильність та смирення, котрі слід проявляти.

Дякуючи Аллаху за новий день життя, Хафса убралася в зручні вовняні шаровари та сорочку й, умившись, почала готуватися до сніданку. Такою – просвітленою та зосередженою застав її євнух Мехмед, який покvapливо сповістив:

— Гарні новини, моя пані! Щойно гонець вам доставив листа.

— Від шехзаде Селіма? – запитала Хафса, заінтриговано дивлячись на євнуха.

Той заперечливо похитав головою, кажучи:

— Від вашої доні Хатідже.

— Слава Аллаху! Нарешті я отримала від неї послання.

Із цими словами Хафса нетерпляче розгорнула вручений сувій і застигла, читаючи османською слова, що старанно вивела пером її донька. За мить задоволено видала:

— Хатідже пише, що облаштувалася на новому місці в Геліболу й переказує вітання од сестри Бейхан. Та приїхала до неї зі зруйнованого землетрусом Стамбула і гостюватиме, допоки не відремонтують її із чоловіком Ферхадом житло.

— Яка радість! Нарешті ви можете не хвилюватися за дітей через те страшне лихо, що охопило столицю, – сплеснувши у долоні, задоволено мовив євнух.

— Авжеж, аго. Мене тільки непокоїть, що нема звісток із Трабзона. Чому мовчить шехзаде? – запитально поглянула на Мехмеда Хафса.

Той покvapився її заспокоїти, проказавши:

— Гадаю, затримка у листуванні через недавній шторм на Чорному морі, який не дозволяє гінцю прибути кораблем до Кафи. Тому вам не варто хвилюватися.

— Може, ти і маєш слухність... – заспокоєно видала Хафса.

Тоді почула, як у коридорі заворушилися й загиготіли служниці.

«Напевно, прийшов мій юний лев», – припустила й не помилилася.

Адже крізь прочинені двері увійшов п'ятнадцятирічний Сулейман, убраний у яскравий каптан зі золоченими заціпками.

— Вітаю тебе, матінко! Гарного тобі ранку! – побажав, приклавшись до худорлявої правиці Хафси.

Та обняла високого і стрункого сина, милуючись його світлим темнооким обличчям.

«Він дедалі більше стає схожим на мене, – подумки тішилася. – Лише довгий із горбинкою ніс дістався йому від батька. Це їхнє династичне», – вважала, згадуючи орлиний профіль діда шехзаде Селіма – великого султана Мехмеда II Фатіха.

Відтак весело заусміхалася.

Помітивши це, Сулейман заявив:

— Радий бачити тебе, мамо, такою радісною серед цих темних величних мурів.

— Бо це ти додаєш мені щастя та світла в душі, – жартівливо відказала Хафса.

Тоді запитала:

— Що ти робитимеш сьогодні?

— Прийматиму дарунки від Менглі Гірея. Він щойно надіслав гінця з вітальною посилкою.

Нагадування про кримського хана змусило зажуритися Хафсу, яка пам'ятала, що саме його шехзаде Селім звинувачував у таємній страті брата Мехмеда.

— Щось не так? – Сулейман занепокоївся зміною настрою матері.

— Ні, все гаразд, – заперечила та, намагаючись не засмучувати сина своїми пересторогами.

Прагнула, щоб у нього склались якнайкращі враження від Кафи.

«Адже йому тут іще володарювати», – розуміла Хафса, тому проказала:

— Бажаю тобі гарного дня! Хай усе, що робитимеш нині, буде тобі на благо!

— Дякую, матінко.

Уклонившись, Сулейман вийшов із покоїв, бентежачи наложниць, які проводжали його захопливими поглядами.

Хафса ж вирішила навідатися до молодшої доньки Фатьми, яка у кімнаті бавилась із нянею, але її відволік євнух.

— Вибачте, що відразу вам не доповів про те, що у гаремі — невеличке поповнення...

— Це ж яке? — не зрозуміла Хафса.

Мехмед-ага, винувато всміхаючись, пояснив:

— Кримський хан із самого ранку привіз для вас у дарунок трьох юних рабинь, мовляв, це — найцінніше, що в нього є.

Хафса почутому здивувалась, але не стала вичитувати євнуху за зволікання, а відразу ж запитала:

— Де вони?

— У лікарки.

— Ходімо туди! — рішуче видала й вийшла з покоїв.

У напівпідвальному приміщенні, де розмістилася невеличка лікарня гарему, Хафса натрапила на стару юдейську знахарку, яку привезла зі собою з Трабзона. Та роздивлялася зуби наляканих юнок.

— То це ті рабині, які подарував нам хан? — серйозним тоном запитала.

Отримавши схвальну відповідь, вона прискіпливо поглянула на дівчат. Тоді відчула, як щось занило глибоко в душі. Адже витончені чорноокі обличчя нещасних бранок, яких силоміць привезли до кафінського палацу, змусили її згадати рідні краї у не такій уже й далекій звідси Тамані, де мешкали племена черкесів. Тож, приховуючи хвилювання, Хафса заговорила рідною мовою:

— Хто ви та звідки?

Почувши її у цьому великому чужинському палаці, полонянки навипередки взялися пояснювати, що вони черкески і їх силою притягли сюди злі кримські вершники.

— Ви нас врятуєте від них, пані? — залепетали з надією вони.

Хафса приязно їм закивала, а потім звернулася до євнуха зі словами:

— Помий і нагодуй цих нещасних бранок. Нехай залишаються тут і навчаються османській мові й гарних манер. Я особисто за ними наглядатиму.

— Зроблю все, як належить, — підкорився Мехмед-ага.

Він неймовірно тішився, що вдалося розв'язати проблему. Адже знав, як Хафса остерігалася будь-яких відносин із підступним кримським ханом. Тому був упевнений, що вона не прийме його дарунок. Але вийшло інакше.

«Бо Менглі Гірей виявився ще тим спритником, подарувавши Хафсі не просто полонянок, а її землячок, – дійшов висновку євнух. – Тож вона зглянулася над ними і не прогнала. Тепер змушена дякувати йому за дарунок. От же ж і хитрий той хан...» – дивувався євнух, супроводжуючи до хамама новоприбулих черкесок.

4.

Уже кілька днів минуло від перших потужних поштовхів, а Стамбул і далі трусило. Тож Баязид II, отямившись після серцевого нападу, перемістився з пошарпаного вітром павільйону до намету, який розіпнули на галявині. Проте нічні зливи зробили тамтешнє перебування нестерпним. Тож султан із охоронцями та прислугою вирішив переїхати зі сплюндрованого стихією Стамбула до Едірне, де хоча й відбувалося коливання ґрунту, проте без серйозних наслідків для забудови міста.

Згодом туди прибув і великий візир Хадим Алі-паша з повідомленням про обсяги руйнувань унаслідок землетрусу та кількість жертв серед місцевого населення. За його словами, шкоди зазнала переважна більшість будинків, а близько двох тисяч із них були знищені вщент. Пошкоджені також сто дев'ять мечетей, мінарети котрих якщо і вціліли, то мають суттєві руйнування.

— І це жахливо! – з гіркотою у голосі проказав великий візир та додав:

— На моїх очах упав мінарет найбільшої нашої святині – Ая Софії.

— Знаю, – зажурено видав султан. – Невірні зі сусідніх держав зловтішаються, говорячи, що це лихо нам – за наше завоювання їхніх земель на чолі з Константинополем. Я ж вважаю: ми тепер розплачуємося за наші гріхи й неправильні рішення.

Проказавши це, Баязид II почав цитувати 99-ту суру Корану «Землетрус»:

*«Коли струснеться земля, здригаючись,
і виштовхне з себе те, що в ній є,
то питає людина: «Що сталося з нею?»».
У той день земля розповість
усе, що відомо їй,
бо ж Господь твій відкрив їй те!
У той День люди вийдуть
з могил юрбами, щоб побачити
свої вчинки...»³.*

Помовчавши трохи, він почав зітхати, а згодом заявив повчально:
— Ми – на порозі Судного дня, пашо! Саме це нам хоче сказати Всевишній, караючи жакливим землетрусом.

Хадим Алі сумирно слухав старого хворого султана, але подумки зазначив, що не готовий от так просто зараз помирати.

«Ще не настав той час», – уважав, тому сміливо запропонував:

— Дозвольте, повелителю, висловити міркування з приводу відбудови Стамбула.

Рішучість великого візира змусила султана відволіктись од сумних думок. Хадим Алі почав доповідати, що вже готує списки будівельників зі всієї Османської імперії.

— Адже на відновлення столиці від наслідків потужного землетрусу потрібно запросити до роботи десятки тисяч теслярів, ковалів, каменярів, – пояснив.

Баязид II із розумінням закивав головою.

— Водночас слід потурбуватися про будівельні матеріали, як-от мармур для імперських мечетей, який я вже замовляю у віддалених регіонах імперії.

— Так, це важливо, – погодився султан і запитав:

— А чи вистачить каменю для відбудови житла для містян?

— Саме це і хотів обговорити з вами, повелителю, – почув од великого візира, який зауважив:

— Пройшовшись містом, я помітив, що високі кам'яні будинки непоправно ушкоджені земними поштовхами, а от дерев'яні сараї, хани й хатини бідняків, на диво, вціліли.

— Та невже? — спантеличено вигукнув Баязид II. — Хоча чому я дивуюсь, якщо і сам найпотужніші поштовхи та зливу переcheкав у дерев'яному павільйоні.

— От бачите, повелителю?! — вигукнув великий візир, зрадівши, що султана не довелося довго переконувати у своїй правоті.

Відтак запропонував:

— Було би добре, якби більшість зруйнованих землетрусом будинків стамбульці зводили саме з дерева, яке легше за камінь. Тоді їхні будинки витримуватимуть можливі поштовхи землі.

— Ти маєш слухність, — похвалив великого візира султан. — Зараз же віддам такий наказ, — пообіцяв.

На це Хадим Алі відповів низьким поклоном.

— А ще, пашо, сповісти моїх шехзаде, що зі мною — все гаразд. Проте я потребую їхньої допомоги з харчами для потерпілих стамбульців та будівельними матеріалами.

— Я так і зроблю, повелителю, — покійно мовив великий візир і, з дозволу султана, покvapливо віддалився виконувати його накази.

¹ Ангари для зберігання речей майстрів, крамарів та купців.

² У перекладі з османотурецької — «Святої».

³ Переклад Корану українською — Михайла Якубовича.

РОЗДІЛ II. ДИВНИЙ ДАРУНОК

1.

Шехзаде Селім із хвилюванням чекав на прибуття довіреного гінця зі Стамбула – конюха Якуп-бея, котрий ще кілька місяців тому виїхав туди з метою випросити у Баязида II один із санджаків Румелії – Семендіре⁴, Босну⁵ або ж Сілістру⁶. Побачивши його, заявив:

— Чомусь довго тебе не було. Сподіваюся, ти – з хорошими вістями.

Якуп-бей схилив на знак вітання голову та винувато забубонів:

— Пробачте, шехзаде, мою тривалу відсутність. Я б упорався швидше, але в мою подорож втрутилася стихія.

— Що трапилося? – стривожився Селім.

Якуп-бей поквапливо роз'яснив:

— У Стамбулі відбувся найпотужніший за століття землетрус, який у народі вже прозвали «Малим апокаліпсисом», бо ж місто трусило більше місяця. За цей час воно перетворилося на велику руїну. А Галату накрило величезними морськими хвилями, що змели все на своєму шляху. Загалом, наслідки стихії відчували аж у Болу та Едірне.

— О Аллах! – вигукнув Селім, а потім стурбовано запитав:

— Що з батьком?

— Я довго пробирався до нього крізь понівечене місто. Коли ж опинився у поруйнованому палаці, то дізнався, що повелитель із челяддю перебрався до Едірне. Тож мусив податися туди. Дорогою не міг ніде зупинитися на ночівлю та змінити коней, адже вцілілі хани й караван-сараї заповнили люди, які залишилися без даху над головою. Тому моя подорож затягнулась у часі... – виправдовувався Якуп-бей.

— Я тобі компенсую всі втрати, – запевнив Селім. – Тільки розкажи, що відповів на мого листа султан...

— На жаль, повелитель не пристав на вашу пропозицію... – потупивши очі, відповів Якуп-бей і простягнув шехзаде послання.

Той розгорнув його. Прочитавши кілька недбало виведених рядків, засмучено видав:

— Я не сподівався, що батько цього разу почує мене. Утім, не втрачати надію на його милість. Хай-но він повернеться до

Стамбула, і я знову проситиму про переведення до нового санджаку.

— Аллах вам у поміч, – побажав Якуп-бей.

Він не з чуток знав про впертість шехзаде Селіма, тому був упевнений, що невдовзі доведеться знову їхати до султана із тим самим проханням.

«Головне – щоби мене у столиці не відлупили за надокучливість», – подумки бідкався Якуп-бей, забираючись з-перед очей шехзаде.

Той на самоті почав розмірковувати, що та як йому робити. Адже розумів: сидіння на одному місці не виправить ситуацію. Водночас вирішив поки не йти наперекір батькові-султану, а виконати всі його вимоги, відрядивши до Стамбула сотню трабзонських теслярів і малярів.

«Нехай допоможуть відновити зруйновану землетрусом столицю. А я тим часом зможу краще підготуватися до реалізації свого плану. Адже за рік мені виповниться вже сорок. А це – вік зрілості для чоловіка. Тоді я діятиму», – вирішив Селім.

Водночас згадав про Хафсу та сина Сулеймана, які вже кілька місяців були в Кафі, але й досі не отримували від нього звісток.

«Недобре змушувати їх хвилюватися», – зауважив Селім та узявся писати послання.

2.

Темним дощовим вечором Хафса чекала на візит караїмської крамарки Стронгілли, яка уже кілька місяців випрошувала в євнуха Мехмеда дозволу на візит до палацу. Прагнула привітати його нову господиню із прибуттям до Кафі. Але Хафса, побоюючись спілкування з місцевими мешканцями, не квапилась її приймати. Мала і без того чимало справ. Проте похмура осіння погода та сум за Трабзоном змусили її шукати розради. Тож Хафса нарешті покликала до себе крамарку. Знала, що та прислужувала ще Феррухшад, про котру прагнула отримати якомога більше інформації. Адже у тутешньому палаці не залишилось і сліду від її перебування.

Гарно вбрана Хафса зустріла гостю, сидячи на фотелі коло розігрітого каміна. Молода, невисока, з пишними формами караїмка у теплому кожусі та білій пуховій хустці низько вклонилась їй і швидко заторохтіла татарською мовою про те, як рада вітати у Кафі таку величну пані – неньку внука правлячого султана.

— Із вашим приїздом у нас виникла надія на пожвавлення торгівлі та життя у місті, – наголосила вона.

Хафса, привітно усміхаючись, жестом руки запросила Стронгіллу присісти на дивані й поцікавилася, чи не бажає та гарячого узвару.

— Це велика честь для мене, моя пані, – погодилася крамарка й одразу ж додала:

— Дозвольте на знак нашого знайомства подарувати вам витончені венеційські парфуми.

Хафса не заперечувала. Тоді Стронгілла дістала зі шовкової торбинки невеличку скляну пляшечку та, відкоркувавши її, простягнула із словами:

— Відчуйте цей райський аромат, який здатний зачарувати найвибагливішу красуню...

Узявши парфуми, Хафса переконалась у правдивості слів крамарки.

— Справді гарно пахне, – видала під враженням.

— Буду рада, якщо ви приймете це від мене у дарунок.

Хафса приязно закивала їй, а тоді запитала:

— Може, в тебе є ще щось на продаж?

— Авжеж, моя пані, – відказала Стронгілла й узялася розгортати вузлики з дзеркальцями у золоченій оправі, ґудзиками, блискучими китицями й шовковими нитками для вишивання.

Хафса раптом поцікавилась:

— А що в тебе найчастіше купувала моя попередниця Феррухшад?

Таке запитання здивувало зазвичай пильну й підозріливу караїмку. Спершу вона намагалася зрозуміти, навіщо про це її розпитує мати нового намісника Кафи. А потім усе ж вирішила не відпиратись і сказала правду:

— Її високість Феррухшад скуповувала, як правило, все, що я приносила, а потім роздавала наложницям сина – хай покоїться із миром шехзаде Мехмед, – додала сумним голосом.

— Амін, – відказала Хафса.

Роздивляючись нехитрий крам, продовжила розпитувати Стронгіллу.

— І великий у покійного шехзаде був гарем?

— Точно не скажу вам, пані. Можливо, він складався з десяти чи двадцяти наложниць. Але шехзаде Мехмет до шлюбу з донькою кримського хана був вірний одній із них. Ця жінка народила йому двох синів, які поховані тут разом із нею, – видала, зітхаючи, крамарка.

Було видно, що їй важко про це згадувати, тому Хафса вирішила змінити тему розмови.

— І давно ти тут, у Кафі, торгуєш? – несподівано поцікавилась у Стронгілли.

— Більше десяти років, – відповіла та. – Тільки-но вийшла заміж за Мойшу, якого покійний султан Мехмед II Фатіх переселив з Едірне до Криму, так і взялася торгувати товаром європейських купців. Бо треба годувати дітей.

— Скільки їх у тебе?

— Маю двійко синів – Іллю та Йосю. Мої хлопчики ще маленькі. Тож я із чоловіком, який веде справи з купцями, повинна дбати про них.

— Розумію тебе і зроблю так, як моя попередниця – куплю весь твій товар, – заявила Хафса.

Почуте змусило зосереджену крамарку радісно заусміхатися. Вона, схиливши на знак вдячності голову, задоволено залепетала:

— Ви щойно ошасливили мене, моя пані. Хай Всевишній віддячить вам за вашу щедрість!

Хафса простягнула торбинку із золотими.

— Цього вистачить? – запитала.

— Цілком, моя пані, – розпливлася в усмішці крамарка.

— От і добре. Відтак можеш зі спокійним серцем відпочити, розділивши зі мною трапезу, – запропонувала Хафса.

Тоді вдарила у долоні, й до вітальні увійшли служниці. Вони почали по черзі заносити запашні наїдки – смажених куріпок, солоні пиріжки й масний ароматний плов.

Куштуючи страви, караїмка раз у раз дякувала за пригощання. А Хафса тим часом продовжила її розпитувати:

— Як гадаєш, хто винен у передчасній смерті шехзаде Мехмеда?

Стронгілла від несподіванки аж закашлялася, тому змушена була відпити гарячого узвару. Віддихавшись, багатозначно відповіла:

— На жаль, я маленька й незначна людина, тому ніхто мені не повідомляв про причини смерті шехзаде...

— Але ти ж чула, що обговорювали тоді в кафинському палаці, – наполягала Хафса.

Стронгілла зрозуміла, що їй не вдасться відбутися відмовками, тому сказала відверто:

— Як на мене, то у смерті шехзаде – велика частка провини кримського хана. Він давно виношує мрію повернути у свої володіння Кафу. Тож міг намовляти шехзаде проти батька-султана...

— Я теж такої думки. Тому намагаюсь уберегти сина від фатальних помилок його дядька, – відверто сказала Хафса.

— Хай осліпнуть ваші вороги, а друзі завжди діють вам на благо! – побажала караїмка.

Хафса із вдячністю їй закивала. Тоді запропонувала Стронгіллі скуштувати медового шербету.

— Такий готують лише в султанському палаці, – зауважила, спокусивши до солодоців пухку крамарку.

Та, ласуючи шербетом, почала вихвалити майстерність палацового кухаря. За це отримала запрошення заходити в гості якомога частіше. Коли ж побачила у дверях головного євнуха, зрозуміла, що пора прощатися.

— Мехмед-ага супроводить тебе додому, бо самій увечері йти небезпечно, – пояснила Хафса.

Стронгілла подякувала їй за турботу й зі схиленою головою позадкувала до виходу.

«Цікава жінка. Вона багато знає і може стати мені в пригоді. Треба з нею потоваришувати», – вирішала Хафса, випроваджуючи караїмку.

3.

Сулейман неспішно йшов коридором кафинського палацу. Наближаючись до покоїв матері, раптом зіштовхнувся з дівчиною, із рук якої посипалися бляшані тарілки з лукумом.

— О Боже! – зойкнула та від розпачу й кинулася підбирати все, що впало й розлетілося на боки.

Сулейман узявся їй допомагати.

— Як тебе звати? – запитав, адже раніше не бачив такої юної наложниці в гаремі. – Ти новенька? – поцікавився.

— А тобі що?! – грубо відповіла дівчина й щось злісно забурмотіла черкеською, яку, завдяки матері, розумів Сулейман.

— Не бійся, тебе не каратимуть за незграбність, – почав запевняти Сулейман.

Юна наложниця відсахнулася од нього зі словами:

— Ти знаєш черкеську?

— Трохи розумію, – почула й зло кинула:

— То не заважай мені. Бо ж я і так сьогодні не отримаю вечері за те, що ти збив мене з ніг...

— Так, я винний, тому проситиму матінку помилувати тебе, – турботливо проказав Сулейман і заусміхався.

Почуте змусило на мить замислитися дівчину, яка раптом видала:

— Стривай! То ти не євнух?

— Авжеж, що ні, – засміявся Сулейман.

— А як ти опинився тут, у гаремі? – не йняла віри розгублена наложниця.

— А ти подумай, – наполіг Сулейман.

— Боже, то ви – син нашої пані?! – вигукнула ошелешено дівчина і схилила голову.

— Пробачте мою незграбність та нетактовність, – винувато забубоніла і ледь не розплакалась од розуміння того, що зіпсувала дороговартісний лукум та ще й образила внука султана, який був намісником Кафи.

«За це мене чекає найлютіше покарання», – вважала.

— Годі вже переживати! – наполог Сулейман. – Я проситиму матінку не карати тебе за зіпсований лукум, адже у цьому є моя провина. Надалі обережніше ходитиму коридором палацу... – додав жартівливо.

— Буду вам вдячна, – залепетала засмучена наложниця.

— Гаразд. Тільки скажи, як тебе звати, щоб я знав, за кого заступатися перед матінкою, – підморгнув розгубленій дівчині Сулейман.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ